

Warszawa, 06-05-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.520.17.2025.PKR

Pan

Krzysztof Gawkowski

Wiceprezes Rady Ministrów -

Minister Cyfryzacji

AE:PL-45928-68514-CHARA-16

Szanowny Panie Premierze,

do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga dotycząca barier przy realizacji uprawnienia do wglądu do dokumentów dotyczących zainteresowanych, które znajdują się w zasobach Instytutu Pamięi Narodowej (art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 102, dalej jako: ustawa o IPN).

Jak zauważył Wnioskodawca, ograniczenie dostępu wynika z art. 35a ust. 1 ustawy o IPN, który stanowi, że wnioski w tego typu sprawach składa się wyłącznie osobiście lub za pośrednictwem operatora pocztowego, pod warunkiem jednak poświadczenia podpisu przez notariusza. Należy zauważyć, że ten przepis wszedł w życie w 2007

roku¹ i od tamtej pory nie był nowelizowany. Nie został on zatem dotychczas dostosowany do realiów postępu technologicznego w działaniu organów władzy i respektowanych przez polskie prawo nowoczesnych rozwiązań cyfrowych w zakresie potwierdzania tożsamości wnioskodawców, takich jak chociażby usługa ePUAP, która została uruchomiona w dniu 14 kwietnia 2008 r.² czy wprowadzony dla niektórych podmiotów od 1 stycznia 2025 r. system e-doręczeń³.

W korespondencji prowadzonej w przedmiotowej sprawie z Dyrektorem Archiwum IPN, Panią Marzeną Kruk⁴, wskazano, że w pismach kierowanych do IPN problem z brakiem możliwości cyfrowego uwierzytelnienia podpisu był sygnalizowany niejednokrotnie przez osoby zainteresowane złożeniem wniosku z art. 30 ust. 1 ustawy o IPN.

Wskazano, że często są to osoby w podeszłym wieku, nierzadko z występującymi problemami natury zdrowotnej, które wskazują na trudności osobistego stawiennictwa w siedzibie IPN. W przypadku wymogu notarialnego poświadczenia podpisu, wiąże się to również z dodatkowymi kosztami. Natomiast wnioskodawcy zamieszkujący poza dużymi aglomeracjami miejskimi wskazywali na problem z odległością, jaką muszą przebyć do siedziby jednostki organizacyjnej IPN.

Ponadto w przesyłanych pismach zwracano uwagę na standard cyfryzacji w Polsce i wprowadzane przez polskie prawo nowoczesne rozwiązania cyfrowe w zakresie potwierdzania tożsamości wnioskodawców.

W odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi Dyrektorem Archiwum IPN wskazała, że biorąc pod uwagę aktualnie dostępne narzędzia cyfrowe pozwalające na weryfikację tożsamości wnioskodawcy, w szczególności publiczną usługę rejestrowanego doręczenia

¹ Dodany przez art. 39 pkt 19 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2006 r. nr 218 poz. 1592) z dniem 15 marca 2007 r.

² Zob. <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/serwis-epuap>, dostęp: 24.04.2026 r.

³ Zob. <https://www.gov.pl/web/e-doreczenia/najwazniejsze-informacje-dla-podmiotu-publicznego>, dostęp: 24.04.2026 r.

⁴ Pismo RPO z dnia 4.08.2025 r. znak VII.520.17.2025, odpowiedź IPN z dnia 26.08.2025 r. znak BU IV 3-0601-392(2)/25.

elektronicznego, IPN stoi na stanowisku, że przepis art. 35a ust. 1 ustawy powinien zostać znowelizowany w taki sposób, aby uwzględniał możliwość złożenia wniosków, o których mowa w art. 30 ust. 1, art. 34 ust. 1 i 5 ustawy o IPN, przy pomocy tej usługi.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgadza się z stanowiskiem IPN i pragnie przy tym zauważyć, że w świetle obecnego w Polsce standardu cyfryzacji i zmian w sposobach świadczenia usług publicznych w tym zakresie, zawężenie możliwości złożenia wniosków tylko do stawiennictwa osobistego lub konieczności skorzystania z profesjonalnych usług notariusza można postrzegać jako ograniczenie dostępu obywatela do urzędowych dokumentów i zbiorów danych (art. 51 ust. 3 Konstytucji RP) oraz naruszenie zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) — zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o rozważenie zasadności podjęcia inicjatywy ustawodawczej we wskazanym zakresie.

Uprzejmie proszę o poinformowanie mnie o stanowisku Pana Premiera w tej sprawie.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/